

ZGODOVINA PLANINSKEGA DRUŠTVA MISLINJA

Nekateri podatki o Mislinji potrjujejo, da je že pred drugo svetovno vojno delovala organizirana skupina ljubiteljev planin. Ohranjenega je veliko ustnega izročila in fotografij s planinskih izletov.

Da so bili Mislinjčani povezani s Planinskim društvom Slovenj Gradec izvemo iz kronike društva, ki ga je tedanji predsednik Miloš Grmovšek sestavil ob 38. letnici PD. Kronika je objavljena v knjigi Telesna vzgoja treh dolin iz leta 1957. »PD Slovenj Gradec je bilo ustanovljeno 5. julija 1919, to je bilo 27. podružnica, ki je delovala pod okriljem matice v Ljubljani. Uradno ime je bilo Mislinjska podružnica SPD v Slovenj Gradcu. Sodelovanje se začne, ko se društvena aktivnost usmeri na zahodno Pohorje. Mariborska podružnica je na tem področju leta 1932 zgradila Senjorjev dom v bližini današnje Ribniške koče.

Slovenjgraški odbor je imel že leta 1922 namen zgraditi kočo nekje na območju Kope. Glavna ovira je bila v tem, da je bil lastnik zemlje grof Thurn, ki zemljišča ni hotel odstopiti. Ko pa je prišlo zemljišče v last Franca Časa, veleposestnika iz Dovž, je le ta zemljišče takoj odstopil in daroval še večji del lesa za gradnjo koče na Pungartu. Precej lesa sta podarila tudi ing. Franc Pahernik iz Vuhreda in Miklavc iz Hudega Kota pri Ribnici. Gradnjo je vodil primarij Franjo Radšel. Koča je bila zgrajena v rekordnem času enega leta. Bila je solidno grajena ter udobno opremljena in ko je v njej leta 1940 zasvetila še električna razsvetljava (na vetr-

ni pogon), je lahko zadovoljila tudi najzahtevnejše goste. Razen že imenovanih imata za izgradnjo koče velike zasluge še naša krajana, tedaj močna podjetnika Jakob Jaš in Edi Rozman iz Šentilja.« Iz zgoraj citiranega besedila lahko vidimo, da je planinstvo v Mislinji delovalo že pred vojno.

Tedaj je bilo planinstvo tesno povezano s turizmom, saj je aktivno delovalo Tujskoprometno društvo Mislinja. Iz leta 1937 je ohranjen prospekt, ki je bil namenjen gostom iz drugih krajev. Napisan je v treh jezikih; slovenskem, nemškem in srbohrvaškem. V prospektu se predstavijo vsi gostinci in trgovci iz Šentlenarta in Šentilja. Njihov glavni predmet privlačnosti pa so bili poleg dobre gostinske in stacionarne ponudbe še prelepi vrhovi Pohorja, Kozjaka, Uršlje gore in lepo urejene poti, ki vodijo do njih.

Čas druge svetovne vojne je močno zarezal v tedanjo sredino, večina mladih ljudi je bila raztepena v različnih vojskah, taboriščih, mnogi se niso vrnili, drugi so si bili po menjavni oblasti prisiljeni iskati eksistenco v drugih krajih.

Usoda planinskih koč je bila žalostna. Nemci so takoj po prihodu 1941 zasegli premoženje vseh društev. Na koče so postavili svoje nemške komisarje. Partizani so se na kočah pogosto ustavljali in delali sitnosti komisarjem, zato so Nemci izdali ukaz, naj koče požgejo. Tako je postala žrtev plamenov 29. avgusta 1942 koča na Uršlji gori, 8. oktobra 1942 koča pod Kopo (Pungart), isto noč sta pogoreli Senjorjev dom in Hutarjeva vila, današnja Ribniška koča. Kot zadnja je bila 8. marca 1944 požgana koča na Kremžarjevem vrhu.

Takoj po vojni so prizadevni in požrtvovalni planinci PD Slovenj Gradec začeli z gradnjo novih koč. Ker stoji koča pod Kopo na tleh občine Mislinja, naj opišem njeno usodo. V začetku leta 1946 so začeli z deli. Les sta ponovno darovala Franc Čas iz Dovž in ing. Franc Pahernik iz Vuhreda. Koča je bila konec leta že pod streho. Dograjena je bila konec maja 1947. Za 1. junij je bila določena otvoritev, tri dni prej pa so neznani hudodelneži kočo ponovno požgali. To je bil hud udarec za društvo, saj so se ljudje namesto k otvoritvi zbrali na pogorišču še tlečih tramov in si dajali duška v svojem ogorčenju nad tem sramotnim dejanjem.

V petdesetih letih prejšnjega stoletja je delovanje planincev v Mislinji skoraj zamrlo. O delu zanesenjakov iz tistega obdobja so pričale le še oblede-

Mladina iz Šentlenarta na Čanškem vrhu za božič 1933, skrajno desno je Rado Iršič

le markacije na planinskih poteh proti Črnemu vrhu, iz Dovž na Kope in iz Mislinje proti Rogli. V Mislinji so se sicer po drugi svetovni vojni večkrat pojavile želje po ustanovitvi lastnega planinskega društva. Kljub vsemu do ustanovitve ni prišlo, čeprav se Mislinjčani kar radi spominjamo množičnih obiskov domačinov na Pohorju. Planinci so pred vojno pogosto obiskovali Senjorjev dom, ki je bil med vojno požgan in po vojni Ribniško kočo ter Ribniško jezero.

Starejši domačini iz Mislinje vedo celo povedati, da je domače kulturno društvo iz Šentilja pri Ribniški koči uprizorilo Miklovo Zalo na prostem in da je bila ta prireditev množično obiskana. Ogleдали so si jo predvsem krajani iz bližnje Ribnice. Mislinjčani smo radi obiskovali tudi Grmovškov dom, se udeleževali cerkvenih pobožnosti pri takrat leseni kapeli sv. Ane. Še posebej pa smo radi obiskovali naš Pungart v času, ko je bila tam skrbnica, sedaj že pokojna »Smonška Ančka«.

Leta 1982 je prišlo do prvih resnih poizkusov, da ustanovimo svoje planinsko društvo v Mislinji. Takrat je pričel opravljati v Šentilju službo kaplana Tine Tajnik, v Mislinji pa je deloval tudi zdravnik dr. Stanko Stoporko. Oba sta bila zavzeta aktivista rekreativne dejavnosti, zato ni čudno, da je na uradno pobudo dr. Stanka Stoporka, ki je zbral nekaj nadobudnih planincev, prišlo do ustanovnega občnega zbora v takratni dvorani Merx v Šentlenartu, 4. junija v popoldanskih urah. Poleg domačih aktivistov in najbolj zagretilih planincev

se je občnega zbora udeležil tudi predsednik meddruštvenega odbora PZS g. Pavle Stropnik, ki se še danes rad udeleži vseh naših občnih zborov. S strani Planinske zveze Slovenije je bil prisoten Tone Bučar, prisotnih pa je bilo več kot 20 ustanovnih članov. Izvoljeno je bilo vodstvo društva, ki mu je predsedoval Mirko Tovšak. S tem se je začelo organizirano delo planincev v Mislinji.

Najprej je bilo potrebno postoriti vse potrebno za registracijo društva, nato pa so se pričela prva dela pri obnovi planinskih poti, zlasti tistih, ki vodijo iz Mislinje in Dovž na kopaste vrhove Pohorja. Veliko udarniških ur je bilo potrebnih, da so bile vse poti na novo urejene, tako da so danes lahko v ponos domačim planincem. Veliko smo storili pri usposabljanju planinskih vodnikov, da smo lahko pričeli z organizacijo skupinskih izletov v gore, sprva bolj skromni, skupni izleti v hribe, nato pa vse pogosteje z več in več udeleženci. Veliko dela je opravil Boris Jeseničnik, ki je bil desna roka predsednika in ima velike zasluge za prve uspehe pri organiziranem delu PD Mislinja. Leta 1986 je krmilo društva prevzel Jože Pogorevc, po dveh letih je vodstvo predal Bojanu Šinku, ki je vodil društvo do prvega pomembnega jubileja 10. obletnice delovanja društva. Ta je bil proslavljen ob srečanju koroških planincev, jeseni leta 1992 pri Grmovškovem domu na Pungartu. Takrat je vodil društvo novi predsednik Jože Zaveršnik - Joc, ki se je tedaj že uveljavil kot izkušeni planinski vodnik in vodil organizirane skupine planincev na zahtevnejše ture v visokogorje.

Mislinjski planinci na Grossglocknerju, leta 1986

Tega leta smo v društvu dobili tudi svoj prapor, katerega idejna zasnova je delo našega prijatelja, zdravnika dr. Lojzeta Pogorevca, ki je od vsega začetka tudi član našega društva. Veliko smo postorili pri obnovi planinskih poti, naredili smo nekatere nove na južnih obronkih Mislinjske doline. Markacijsko skupino je takrat prevzel Mirko Sušec, ki še danes uspešno vodi skupino urejevalcev planinskih poti in se mu za dobro nadelane planinske poti na našem območju zahvaljujemo. Organizirani pohodi v gore so postali značilnost delovanja našega društva. Tudi sosednja društva in Planinska zveza Slovenije nam priznavajo, da smo na tem področju dosegli lepe uspehe. Leta 1996 je krmilo v društvu ponovno prevzel Mirko Tovšak, ki je bil pozneje še dvakrat izvoljen za predsednika in še danes opravlja to odgovorno funkcijo. Po osamosvojitvi Slovenije smo postavili obeležje na najvišjem vrhu Pohorja – Črnem vrhu (1543 m). Svečana otvoritev znamenja je bila oktobra leta 1991. Še danes se radi spominjamo velike množice, ki se je ob izredno lepem in za tisti čas neverjetno toplem vremenu udeležila prireditve. Slovesnost posvetitve tega znamenja na Črnem vrhu je vodil mariborski škof Kramberger s sodelovanjem domačega župnika, člana našega društva, Tineta Tajnika. Kmalu zatem smo pričeli tudi s prvimi organiziranimi skupinskim pohodi na Črni vrh na dan kulturnega praznika. Ti so vsako leto privabljali več udeležencev. Leta 2001 smo na občnem zboru Planinskega društva Mislinja sprejeli sklep, da se prireditev poimenuje po zna-

nem zdravniku in športnem delavcu: »Spominski pohod dr. Stanka Stoporka na Črni vrh«. Društvo ima sedaj več kot 400 članov in je eno izmed najbolj množičnih društev v občini Mislinja. Ponosni smo na dosedanjo uspešno prehojeno pot in želimo, da mlajši planinci nadaljujejo naše delo.

KRIŽ NA ČRNEM VRHU – znamenje na najvišji točki Pohorja (1543 m)

Župnik Tine Tajnik je zapisal: »Ko sem leta 1974 prišel za kaplana v župnijo Št. Ilj pod Turjakom, sem kot vnet planinec in ljubitelj gora takoj pričel z obiskovanjem in spoznavanjem zelenega Pohorja. Kmalu sem uvidel, da na najvišji točki tega čudovitega pogorja ni nobenega planinskega znamenja, kot ga po večini imajo vsi pomembnejši vrhovi gora. Po ustanovitvi Planinskega društva Mislinja leta 1982, sem dal predlog, da postavimo na najvišjem vrhu Pohorja vsaj nek znak in ob njem žig z vpisno knjigo. Predlog je na organih društva nalez na veliko podporo, zato sem sam prevzel nalogo, da to idejo tudi izpeljemo. Stekli so pogovori za vsa potrebna dovoljenja in soglasja. K sodelovanju pri izpeljavi ideje smo povabili našega rojaka dr. Lojzeta Pogorevca, zdravnika in kirurga v Bolnišnici Slovenj Gradec, ki se je do takrat že večkrat izkazal kot dober oblikovalec najrazličnejših skulptur. Po temeljitih pogovorih in predlogih smo se odločili za znamenje, v katerega naj bi na umetniški način združili naravne, nabožne in planinske simbole. G. Lojze Pogorevc je izdelal idejno

Predsedniki društva: Mirko Tovšak, Bojan Šinko in Jože Pogorevc

Križ na Črnem vrhu – 1543 m

skico treh križev, zgoraj vpetih v koto – trikotnik, ki so na spodnjem delu nad temeljem učvrščeni v miniaturno oltarno mizo s planinskim klini. Večina je bila takšni ideji naklonjena, saj takšna skulptura predstavlja pomembno simboliko, ki bi jo lahko na kratko povzeli: Kalvarija (vrh gore), trije križi (tudi na Kalvariji sta bila ob Kristusovem križu še dva, za oba razbojnika), trikotnik (znamenje Svete Trojice), markacija na enem izmed križev – Kristusova glava (kažipot v duhovnem in zemeljskem pomenu). Ob veliki zagnanosti vseh sodelujočih so pripravljala dela hitro stekla. Izdelavo znamenja sta prevzela g. Lojze Pogorevc ter domačin – priznan kovač, g. Lojze Novak iz Šentilja. Pripravo kamenja – granita, ki je tipična kamenina na Pohorju, sta prevzela g. Jože in Andrej Prapertnik. Izdelavo temelja in podstavka ter vsa ostala zidarska dela je opravil Drago Merzdovnik s pomočniki. Načrte in material – valjanec za ozemljitev – je priskrbelo podjetje Elektro iz Slovenj Gradca. Pri izkopih in prevozih so sodelovali številni člani PD Mislinja pa tudi drugi krajanji – domačini. Dela so bila zaključena v pozni jeseni leta 1991 in že smo se veselili sadov skupnega načrtovanja dela župnije Št. Ilj pod Turjakom in članov PD Mislinja. Ker pa je bilo znamenje na Črnem vrhu postavljeno ravno v letu osamosvojitve Slovenije, je bilo naše veselje še toliko večje, saj ob načrtovanju izgradnje nismo niti slutili, da bomo že v letu 1991 dobili svojo samostojno državo Slovenijo.

Dne, 6. 10. 1991 je g. dr. Franc Kramberger, mariborski škof, ob veliki udeležbi planincev in vernikov, v zelo lepem vremenu med sveto mašo blagoslovil to naše znamenje in s tem tudi naš trud in napor, ki smo ga pri tem vložili. Na slovesnosti so sodelovale tudi druge skupine iz Mislinje, še posebej pa so se potrudili strelci, ki so na težko dostopni Črni vrh s konji pripeljali vso opremo za streljanje z možnarji. Na tej slovesnosti je takratni predsednik društva prebral tudi svečano listino, ki smo jo sicer na začetku nameravali vzidati v temelj pod znamenje, vendar smo jo zaradi ohranitve bodočim rodovom sedaj shranili v arhivi župnije. Listino so podpisali škof Kramberger, predsednik PD in domači župnik.

V spominski listini je napisano:

V gospodovem letu 1991, v nedeljo 6. 10., je mariborski škof dr. Franc Kramberger blagoslovil temeljni kamen in križ na Črnem vrhu, najvišjem delu Pohorja, kar sta postavila župnija St. Ilj pod Turjakom in Planinsko društvo Mislinja, po načrtu dr. Lojzeta Pogorevca, kirurga v Bolnišnici Slovenj Gradec, ob dobrem sodelovanju krajanov, župljanov in planincev – v spomin na čas, ko si je Slovenija z muko utirala pot k samostojnosti.

Naš vsakdanjik

Mnogi prijatelji s planinske zveze nam priznava-jo, da smo eno najbolj delovnih društev v Sloveniji. Imamo preko 435 članov. Največ članov je bilo v letu 2000, ko je število doseglo 616. Tedaj je PZS občutno povišala letno članarino in društvo je doživelo precejšen osip članstva. PD Mislinja ima 11 izšolanih vodnikov, ki so predani društvu in jim ni žal premnogih vikendov, ki jih preživijo s planinci na pohodih. Vodstvo društva vsako leto pripravi plan izletov, pohodov ali planinskih tur, kakor hočete, saj to je vse v enem. Število pohodov je preko 40, večinoma enodnevni – sobotni, nekaj je dvodnevni. Ena poletna tura pa je praviloma enotedenska v tuje gore, kot so grške, črnogorske, makedonske slovaške ... V programu pohodov si lahko vsak član najde sebi primerne destinacije; od lahkih sprehajalnih, srednje zahtevnih, do zelo zahtevnih, tako kondicijsko kot tehnično. Nekateri naši člani pa se že spogledujejo z ekstremnimi podvigi, kot je bil Pik Lenin v Pamirju 7123 m, ki sta ga poleti 2008 osvojila Damjan Sekuti in Joc Koprivnikar.

Resnost in predanost društva je v njene vrste pritegnila številne člane iz sosednjih krajev, ki prispevajo k zapolnitvi mest na pohodih in predstavljajo tudi pomembne stebre pri realizaciji programov.

Glede na število članov in obiskanost razpisanih izletov lahko rečemo, da opravlja naše društvo pomembno poslanstvo, kot je krepitev zdravega telesa in duha naših krajanov, krepitev medčloveških prijateljskih stikov. Posebno skrb pa posvečamo vzgoji mladih članov, saj že vrsto let deluje na osnovni šoli planinski krožek pod mentorstvom gospe Marine Porčnik v Mislinji in Majde Hudovernik v Doliču. Krožkom pomagajo naši vodniki, posebno pri daljših izletih.

Člani upravnega in nadzornega odbora društva v sedanjem mandatu. V prvi vrsti z leve: Egidij Zaveršnik, Peter Zupanc, Jana Gorjup, Mirko Tovšak, Vera Felle, Franc Bricman. Zadaj: Tine Šmon, Mirko Sušec, Jože Zaveršnik – Joc, Slavko Krajnc, Marjan Gros. Manjkajo: Jože Hribar, Damjan Sekuti in Danilo Kete.

Mirko Tovšak